

Samlad nationell lägesbild den 28 februari 2023

Allmänt

- Fortsatta rapporter från länsstyrelserna om påverkan på både privat och offentlig verksamhet samt privatpersoner med anledning av oförutsägbara el-, bränsle- och materialkostnader och generella kostnadsökningar.
- Flera länsstyrelser planerar att fortsätta ta initiativ till regional samverkan och lägesrapportering.
- På flera platser i landet uppmärksammades på olika sätt årsdagen av Rysslands invasion av Ukraina.
- Hantering av konsekvenser från kriget i Ukraina och det försämrade säkerhetspolitiska läget har aktualiserat förberedelser inom beredskapsområdet och intensifierat en bredare samverkan mellan berörda aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Detta har genererat en förbättrad förmåga för Sveriges beredskap.

Näringsliv

- Ett län har uppmärksammat att priserna på svensk skogsråvara just nu är rekordhög samtidigt som behovet inom industrin är fortsatt stor.

Migration och social hållbarhet

- Fortsatt rapportering om att enskilda har ett ökat behov av stöd på grund av prisökningar, vilket indikerar att fler riskerar ekonomisk utsatthet samt påverkan på liv och hälsa. Organisationer inom civilsamhället som stödjer utsatta med livsmedel ser ett ökat behov av stöd bland flera målgrupper.
- För skyddsökande från Ukraina är det fortsatt utmaningar med att klara egen försörjning med de bidrag som ges.

Skola och utbildning

- Majoriteten av de länsstyrelser som har rapporterat om skolfrågor har inget nytt att rapportera.
- Fortsatta svårigheter hos vissa kommuner att rekrytera kompetent personal, med bland annat språkkompetens i ukrainska och ryska.
- Det varierar hur grundskole- och gymnasieelever väljer att fortsätta sina studier. I vissa kommuner fortsätter de med studier på distans i hemlandet, men i andra väljer elever att stanna i svensk skola. Det finns kommuner som anger att en trolig anledning till att de stannar kvar i svensk skola är för att de ser kriget som mer långvarigt och därför ser en framtid i Sverige.

Cybersäkerhet och desinformation

- Flera fall av överbelastningsattacker mot svenska myndigheter och organisationer har förekommit den senaste veckan vilka gruppen "Anonymous Sudan" sägs ha tagit på sig ansvaret för. Attackerna har skett mot myndigheters och företags hemsidor och har än så länge haft lite påverkan på verksamheterna.
- Länsstyrelserna är ej påverkade av överbelastningsattacker. Ett antal län har uppmärksammat ökat antal cyberangrepp mot verksamheter i länet i lägesrapporteringarna.

Kommunikation (behov och utmaningar)

- Inga nya kommunikativa behov och utmaningar har rapporterats.

Gulmarkerat = förändring sedan föregående rapportering

Blekinge: Har under de senaste månaderna inte sett någon förändring i flödena av ukrainska medborgare till och från Sverige. I snitt ligger det på drygt 100 ankommande och litet under 100 som lämnar Sverige per vecka. Bedömningen är att större delen är "arbetskraft som rör sig fram och tillbaka över Östersjön. Krigets konsekvenser för energisektorn har en fortsatt påverkan, vilket har medfört flera nedstängningar av främst mindre företag. Den fortsatt ansträngda situationen bedöms inte skilja sig från övriga län i södra Sverige.

Dalarna: Det har uppkommit frågor hos kommunerna kring hur man som kommun hanterar skyddssökande enligt massflyktsdirektivet som avlider i kommunen.

Gotland: Höjda drivmedelspriser har fått Destination Gotland att höja biljettpriiserna, vilket bedöms ge konsekvenser för samhället och dess utveckling, samt även konsekvenser för Gotlands beredskap.

Gävleborg: Läget med ökade el-, bränsle- och materialkostnader fortsätter att påverka flera kommunala förvaltningar, det privata näringslivet och privatpersoner.

Halland: Biogasaktörer i länet är oroliga för att tribunalens dom angående Sveriges skattebefrielse för biogas inte kommer att överklagas till EU-domstolen. En avskaffad skattefrihet kan hämma den svenska biogasproduktionen och riskerar att vidmakthålla beroendet av importerad energi.

Jönköping: Från Regionens näringslivsmöte rapporterade näringslivsorganisationerna fortsatt att lågkonjunkturen leder till oro bland länets företag. Det finns rapporter om cyberangrepp som har drabbat verksamheter i länet under senaste rapporteringsperioden.

Jämtland: Ej rapporterat.

Kalmar: Inget nytt att rapportera sedan föregående lägesbild.

Kronoberg: Civilsamhället lyfter det stora behovet av stöd till både ukrainska flyktingar och övriga och vill se mer stöd av myndigheterna.

Norrbottnen: I tre av fjorton kommuner erbjuds ukrainska flyktingar att läsa svenska på SFI trots att kommunerna inte får statliga pengar för det. Länets uppfyllnadsgrad (gällande antal anvisade flyktingar från Ukraina) ligger på 18%.

Skåne: 6 av länets 33 kommuner har fördelningstal 0. Måluppfyllelsen för länet för januari är ca 13%, där kommunernas måluppfyllelse ligger mellan 0% och 45,4%.

Stockholm: Inget nytt att rapportera sedan föregående lägesbild.

Södermanland: Fortsatt samverkan med civilsamhället. Deltagare från senaste mötet informerade om att de har få ukrainska skyddssökande i sina respektive insatser/verksamheter.

Uppsala: Inget nytt att rapportera sedan föregående lägesbild.

Västerbotten: Region Västerbotten meddelar om ett fortsatt ansträngt vårdplatsläge och brist på sjukvårdspersonal. Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) i Västerbotten meddelar att det utbetalade krisstödet stabiliserat läget. De anger dock att det finns behov av ett krisstöd även för 2023. Mycket i regional media kring årsdagen av invasionen där bland annat ukrainare intervjuats om deras tillvaro i länet.

Västernorrland: Inget nytt att rapportera sedan föregående lägesbild.

Västmanland: I motsats till riket, påbörjades fler byggen av lägenheter i länet under 2022 än under 2021, varav de flesta är flerbostadshus. Ansökningarna till hemvärdet ökade i länet under 2022.

Västra Götaland: Till följd av senaste veckans ökade överbelastningsattacker mot svenska myndigheter manar Energimyndigheten till ett intensifierat cybersäkerhetsarbete hos samhällets aktörer och i synnerhet aktörer inom energisektorn. Priserna på svensk skogsråvara är just nu rekordhöga och behovet av råvara i industrin är fortsatt stort. I Sydsverige rapporteras om stora danska uppköp av träbränslen för att ersätta tidigare import från Ryssland och Belarus.

Värmland: Den samlade bedömningen är att läget i länet är stabilt, samhällsviktig verksamhet fungerar och nödvändig samordning pågår.

Örebro: Inget nytt att rapportera sedan föregående lägesbild.

Östergötland: För skyddssökande från Ukraina är det fortsatt utmaningar med att klara egen försörjning med de bidrag som ges.

Åtgärder som länsstyrelserna genomfört eller planerar

Blekinge: Landshövdingen har startat ett regionalt näringslivsråd tillsammans med flera företag i länet.

Gävleborg: Länsstyrelsen fortsätter samverka med aktörer i länet i flera olika forum med anledning av omvärldsläget.

Jönköping: Den regionala lägesbilden kommer även fortsättningsvis att sammanställas och distribueras i länet.

Kronoberg: Planerat möte för "Energieffektivisering i storkök" och möte med Tillsammansnätverket, med branschorganisationer som ger stöd till näringslivet i länet.

Norrbottnen: Genomfört Säkerhetspolitiskt seminarium: "Hur påverkas Barentsregionen av Rysslands invasion av Ukraina?". Länsstyrelsen kommer fortsatt att erbjuda säkerhetspolitiska seminarier under våren 2023 tillsammans med Länsstyrelsen Västerbotten. Länsstyrelsen planerar att upprätthålla rutiner för kontinuerlig lägesrapportering inom ramen för den månatliga rapporteringen till MSB.

Stockholm: Kommunenkäter har genomförts regelbundet för att fånga upp påverkan på kommunal verksamhet. Länsstyrelsens krisledningsstab avslutas den 1 mars. Kvarstående uppgifter kommer att hanteras i ordinarie linjearbete.

Skåne: Länsstyrelsen Skåne planerar inga ytterligare extrainsatta aktiviteter då kommunernas behov av erfarenhetsutbyte och stöd angående mottagandet har minskat. Däremot genomförs även fortsättningsvis ordinarie månatliga samverkanskonferenser där kommunerna får information från Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen och Region Skåne. Inom ramen för befintlig samverkan mellan Länsstyrelsen och länets kommuner finns också möjlighet till informerande aktiviteter med erfarenhetsutbyte om förändringar kopplade till massflyktsdirektivet sker. Planerat för avslutande utbildningstillfälle för kommuner i "Värdeskapande fastighetsförvaltning". Länsstyrelsen Skånes stab för hantering av energipåfrestningen avslutas den 31 mars. Arbetet övergår därmed helt i linjearbetet och resurser har avsatts för att fortsatt arbeta strategiskt med att stötta kommunerna vad gäller åtgärder inom energibesparing och energieffektivisering.

Västerbotten: Länsstyrelsen har genomfört det första säkerhetspolitiska seminariet under temat "Hur påverkas Barentsregionen av Rysslands invasion av Ukraina?". Planerat säkerhetspolitiskt seminarium "Hur skapar vi ett jämställt totalförsvaret?". Länsstyrelsen har med Skellefteå kommun genomfört informationsmöte gällande rekrytering av skyddsbehövande till trainee anställningar inom kommunala bristyrken.

Örebro: Kommande arbetsmöte kopplat till energifrågan. Det sista arbetsmötet planeras den 29 mars 2023, med fokus på robusthet och kontinuitetshantering kopplat till energi.

Kommunspecifikt

Gotland: Region Gotland anger att situationen är att alla barn och ungdomar från Ukraina går i gotländsk skola/gymnasium. En anledning är att kriget ses som mer långvarigt, och fler elever väljer därför att satsa på sin framtid här. Höjda drivmedelspriser har fått till följd att Destination Gotland höjt biljettpriserna på färjan. Det bedöms ge konsekvenser för samhället och dess utveckling och konsekvenser för Gotlands beredskap.

Halland: De ukrainska flyktingar som fick evakueras från sitt boende för några veckor sedan har blivit placerade i lediga lägenheter i kommunen.

Kronoberg: Lessebo kommun: Varsel är genomförda på företag i kommunen med hänvisning till höga elpriser. Växjö kommun: ser fortsatt behov av samverkan med civilsamhället. Kommunen säkerställer att gruppen ukrainska skyddsökande får enklare tillgång till samhällsinformation via rekrytering av samhällsvägledare med ukrainsk språkkompetens.

Uppsala: Knivsta kommun: ABF, Arbetarnas bildningsförbund, kommer erbjuda kurs i svenska i kommunen. Projekt inom arbetsmarknad och integration kommer startas som öppnar för insatser mot ukrainska flyktingar.

Västernorrland: Några kommuner uppmärksammade årsdagen för Kriget i Ukraina.

Västmanland: Västerås stad har investerat 15 miljoner i beredskapshöjande utrustning bl.a. reservkraftverk, stora powerbanks och solceller, vattentankar med reservkraft och tryckstegring, vattenpåsar, drivmedelstankar, jeepdunkar, frystorkad mat, sjukvårdsväskor, toalettkärl samt värmekanoner. Detta efter beslut våren 2022 om ett extra anslag på 20 miljoner till beredskapsarbetet. Region Västmanland utreder möjligheten att donera bussar till Ukraina för att bistå med säkrare skoltransporter för ukrainska barn.

Västra Götaland: Hjo kommun uppger att de behöver ta höjd för det nya kommuntalet då nuvarande arrangemang med de hyrda lokalerna för ändamålet är kostnadsdrivande. Arbetet pågår att se över om kommunen kan flytta de få individer som finns i kommunens regi till andra boenden för att minska hyreskostnaderna. Göteborgs Stad rapporterar att det förekommer desinformation mot socialtjänsten sedan en tid tillbaka. Mariestads kommun uppger att bortsett från skola och barnomsorg så kan mottagandet också påverka primärvården.

Östergötland: Årsdagen av kriget i Ukraina uppmärksammas i kommunerna på olika sätt, bland annat genom att hissa Ukrainas flagga och arrangerandet av fackeltåg.

Samlad bedömning 28 februari

Liv och hälsa	<ul style="list-style-type: none"> • Det finns risk för exploatering av skyddssökande från Ukraina och andra utsatta grupper. • Ökad ekonomisk utsatthet får effekter på människors liv och hälsa. • Ökad påverkan på hälso-och sjukvård, bland annat på grund av hög belastning och ökat antal sjukskrivningar.
Samhällets funktionalitet	<ul style="list-style-type: none"> • Risk för bortkoppling av elnätet har minskat och bedöms nu som låg.
Grundläggande värden (demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter)	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomiskt utsatta personer kan få svårt att klara egen försörjning i och med de stigande levnadskostnaderna. • En ihållande kostnadsökning riskerar att ytterligare försämra möjligheterna för enskilda grupper att uppnå grundläggande värden.
Miljö och ekonomiska värden	<ul style="list-style-type: none"> • Högre kostnadsläge och brist på insatsvaror påverkar stora delar av näringslivet och den offentliga sektorn. Särskilt drabbade sektorer är bland andra jordbruk, livsmedel, transport, bygg och besöksnäringen. • Flera län rapporterar om en ökad påverkan på skyddsvärdet som bland annat beror på fortsatt ökade elpriser och ökat antal varsel. I de län som rapporterar betydande påverkan, främst sydlänen, finns en stor del av Sveriges befolkning med industrier, framförallt livsmedelsindustrin som är viktig för hela landet. • Minskad vilja att investera inom lantbruket kan leda till minskad livsmedelsproduktion.
Nationell suveränitet	<ul style="list-style-type: none"> • Det förändrade säkerhetsläget på grund av Rysslands invasion av Ukraina, Sveriges Natoansökan och Sveriges EU-ordförandeskap föranleder ökat arbete med säkerhetsfrågor i länen. • Ökat antal attentatshot mot Sverige, enligt Säpo.
Förtroende	<ul style="list-style-type: none"> • Energisituationens påverkan på hushållens kostnader och samhällsansvarigas hantering kan påverka förtroende för myndigheter.

Samverkans- och informationsbehov

Behov:	Status
<p>Det har inkommit uppgifter om att ukrainska flyktingar som saknar biometriskt pass har svårigheter att få starta ett bankkonto, vilket försvårar för dem att få en anställning med vit lön. Finansinspektionen har i ett rättsligt ställningstagande (2022-12-22) gjort bedömningen att bankerna har möjlighet att göra undantag på krav på identitetshandlingar. Det verkar dock som att banker i Skåne inte använder sig av undantaget i tillräcklig utsträckning. Behov av att Finansinspektionen kontaktar bankerna och tydliggöra för dem att de bär ett ansvar att erbjuda finansiella tjänster.</p>	<p>Frågan hanteras i ordinarie linjearbete i samverkan med bland annat Arbetsmarknadsdepartementet och Svenska Bankföreningen. Frågan lyfts även särskilt till Finansinspektionen för vidare åtgärd.</p>